

INFORMACIJA

o potrebi potpisivanja Evropske konvencije o zaštiti arheološke baštine

I Uvod

Ministarstvo kulture i medija u kontinuitetu sprovodi aktivnosti koje imaju za cilj zaštitu, očuvanje, prezentaciju i promociju kulturne baštine. U tom kontekstu, u saradnji sa nacionalnim ustanovama kulture, ali i međunarodnim partnerima, Ministarstvo kulture i medija nastoji da obezbijedi uslove za realizaciju adekvatnih projekata koji se odnose na istraživanje i zaštitu arheoloških lokaliteta.

Zaštita arheološke baštine i ulaganje u istraživanja koja se realizuju u skladu sa međunarodnim standardima, od posebne je važnosti za unaprijeđenje cjelokupnog sektora kulture, cijeneći da značajana arheološka nalazišta koja Crna Gora baštini, predstavljaju osnov za dalju naučnu, ali i turističku valorizaciju kulturne baštine u cjelini. U tom kontekstu, kroz politike zaštite i očuvanja kulturnih dobara, stvaraju se uslovi i obezbjeđuje normativni okvir za sprovođenje arheoloških istraživanja koja su bazirana na poštovanju nacionalnih i međunarodnih standarda.

U cilju razvoja sektora kulturne baštine, Crna Gora je ratifikovala više konvencija Savjeta Evrope i UNESCO, koje se odnose na pitanja unaprijeđenja stanja kulturne baštine i kulture u cjelini, među kojima je i Evropska konvencija o kulturi. U tom kontekstu, razvijen je i savremeni normativni okvir koji podrazumijeva postavljanje uslova za zaštitu i očuvanje arheoloških nalazišta, prilikom sprovođenja istraživanja i uspostavljanja mjera zaštite. Jedna od aktivnosti u tom domenu je i postavljanje osnova za ratifikaciju Evropske konvencije o zaštiti arheološke baštine, u godini predsjedavanja Crne Gore Savjetom Evrope.

II Evropska konvencija o zaštiti arheološke baštine

Komite ministara Savjeta Evrope je u La Valeti, 16. januara 1992. godine, donio Evropsku konvenciju o zaštiti arheološke baštine. Konvencija je donijeta sa ciljem očuvanja evropske arheološke baštine, a iz razloga što je ista suočena sa ozbiljnom opasnošću od propadanja zbog sve većeg broja velikih graditeljskih poduhvata, prirodnih opasnosti, ilegalnih ili nenaučnih iskopavanja i nedovoljne javne svijesti. U tom kontekstu, a potvrđujući da je neophodno uvesti, tamo gdje još uvek ne postoje, odgovarajuće, kako upravne tako i naučne procedure nadzora, države članice Savjeta Evrope i potpisnice Evropske konvencije o kulturi, odlučile su se za donošenje Evropske konvencije o zaštiti arheološke baštine.

Konvencijom je definisano što sve čini arheološku baštinu, koje su odgovarajuće mjere zaštite, a predviđeno je i primjenjivanje postupaka izdavanja dozvola i vršenja nadzora nad iskopavanjima i drugim arheološkim aktivnostima. Dodatno, svaka strana potpisnica se obavezuje da će preduzeti mjere fizičke zaštite arheološke baštine, ali i njene integralne zaštite, tako što će stvoriti uslove da arheolozi učestvuju u politikama

planiranja koje su osmišljene tako da obezbijede stvaranje uravnoteženih strategija zaštite, konzervacije i unapređivanja prostora od interesa za arheologiju.

Konvencija podrazumijeva i sprovođenje mjera koje se odnose na podizanje svijesti o značaju arheoloških lokaliteta za razumijevanje prošlosti, kao i o opasnostima koje prijete ovoj vrsti baštine. Trećerano je i pitanje sprečavanje ilegalnog prometa elemenata arheološke baštine, kroz razmjenu informacija, saradnju između nadležnih organa, ali i sprječavanje muzeja i sličnih ustanova, čija su pravila prikupljanja pod kontrolom države, da prikupljaju elemente arheološke baštine za koje se sumnja da potiču sa nekontrolisanih otkrića ili ilegalnih iskopavanja.

Dodatno, Strane potpisnice se obavezuju da će pružati uzajamnu tehničku i naučnu podršku putem razmjene iskustava i stručnjaka, po pitanjima vezanim za arheološku baštinu, te da će u okviru odgovarajućih nacionalnih zakona ili obavezujućim međunarodnim sporazumima ohrabrivati razmjenu stručnjaka za očuvanje arheološke baštine, uključujući i stručnjake zadužene za dalju obuku.

Navedena Konvencija biće potpisana na sjednici Komiteta ministara Savjeta Evrope, koja će se održati u periodu od 14-15. maja 2026. godine u Kišinjevu, a u okviru koje je predviđena organizacija događaja pod nazivom „Događaj međunarodnih ugovora“, koji predstavlja priliku za potpisivanje nekoliko konvencija SE za one države koje to još uvijek nijesu učinile.

U odnosu na navedeno, opravdano je i potrebno da Crna Gora pristupi potpisivanju Evropske konvencije o zaštiti arheološke baštine.

EVROPSKA KONVENCIJA O ZAŠTITI ARHEOLOŠKE BAŠTINE (REVIDOVANA)

Preambula

Države članice Savjeta Evrope, kao i druge države potpisnice Evropske konvencije o kulturi,

Imajući u vidu da je cilj Savjeta Evrope postizanje većeg jedinstva među članicama, a posebno, radi čuvanja i ostvarivanja ideala i principa koji čine njihovu zajedničku baštinu;

Imajući u vidu Evropsku konvenciju o kulturi, potpisanu u Parizu 19. decembra 1954. godine, a posebno njen 1. i 5. član;

Imajući u vidu Evropsku konvenciju o zaštiti arhitektonske baštine Evrope, potpisanu u Granadi 3. oktobra 1985. godine;

Imajući u vidu Evropsku konvenciju o krivičnim djelima u vezi s kulturnim dobrima, potpisanu u Delfima 23. juna 1985. godine;

Imajući u vidu preporuke Parlamentarne skupštine u vezi s arheologijom, a posebno Preporuke 848 (1978), 921 (1981) i 1072 (1988);

Imajući u vidu Preporuku br. R (89) 5 u vezi sa zaštitom i unaprijeđenjem arheološke baštine u kontekstu urbanističkog i prostornog planiranja;

Podsjećajući da arheološka baština ima suštinski značaj za poznavanje istorije čovečanstva;

Priznajući da je evropska arheološka baština, koja nam pruža podatke o drevnoj istoriji, suočena sa ozbiljnom opasnošću od propadanja zbog sve većeg broja velikih graditeljskih poduhvata, kao i zbog prirodnih opasnosti, ilegalnih ili nenaučnih iskopavanja i nedovoljne javne svijesti;

Potvrđujući da je neophodno uvesti, tamo gdje još uvek ne postoje, odgovarajuće, kako upravne tako i naučne procedure nadzora, i da potreba za zaštitom arheološke baštine treba da se odrazi u urbanističkom i prostornom planiranju, kao i u politikama kulturnog razvoja;

Ističući da odgovornost za zaštitu arheološke baštine ne počiva samo na državi u čijem je ono neposrednom interesu, već i na svim evropskim zemljama, a u cilju smanjivanja opasnosti od propadanja baštine i unapređivanja njene zaštite podsticanjem razmjene stručnjaka i poređenjem iskustava;

Konstatujući neophodnost da se principi istaknuti u Evropskoj konvenciji o zaštiti arheološke baštine, potpisanoj u Londonu 6. maja 1969. godine, moraju dopuniti, kao rezultat razvoja politika planiranja u evropskim zemljama;

Saglasile su se da:

Definicija arheološke baštine

Član 1

1. Cilj ove (revidovane) konvencije jeste da zaštiti arheološku baštinu kao izvor evropskog kolektivnog pamćenja i instrument istorijskog i naučnog istraživanja;

2. U tu svrhu, elementima arheološke baštine smatraće se svi ostaci i predmeti, kao i drugi tragovi postojanja čovečanstva u prošlim epohama:

a) čije očuvanje i proučavanje pomaže da se rekonstruiše razvoj istorije čovječanstva i njegova veza s prirodnim okruženjem;

b) za koje su iskopavanja ili otkrića, i druge metode istraživanja čovječanstva i njegove sredine glavni izvor informacija;

v) koje se nalaze u bilo kojoj oblasti koja je pod jurisdikcijom država potpisnica.

3. Arheološka baština obuhvata građevine, konstrukcije, grupe građevina, uređene lokalitete, pokretne nalaze, spomenike druge vrste, kao i njihov kontekst, bilo da su na i u zemlji ili pod vodom.

Identifikacija baštine i mjere zaštite

Član 2

Svaka strana potpisnica se obavezuje da će uspostaviti, na način koji odgovara svakoj pojedinačnoj državi, pravni sistem zaštite arheološke baštine koji predviđa:

a) vođenje inventara arheološke baštine i stavljanje pod pravnu zaštitu spomenika i područja;

b) uspostavljanje zaštićenih arheoloških područja, čak i tamo gdje nema vidljivih ostataka na zemlji ili pod vodom, u cilju očuvanja materijalnih ostataka koje će proučavati buduće generacije;

v) da nalazač, koji slučajno otkrije elemente arheološke baštine, podliježe obavezi da o tome obavijesti nadležne organe vlasti, kao i da omogući ispitivanje tih elemenata.

Član 3

U cilju očuvanja arheološke baštine i garantovanja naučnog arheološkog istraživanja, sve države potpisnice se obavezuju da će:

a) primjenjivati postupke izdavanja dozvola i vršenja nadzora nad iskopavanjima i drugim arheološkim aktivnostima, kako bi:

a. spriječile svako nezakonito iskopavanje ili premještanje elemenata arheološke baštine;

b. osigurale da će se arheološka iskopavanja i terenska prospekcija vršiti u skladu s naukom, a pod uslovom:

- da se nedestruktivni metodi istraživanja koriste kad god je to moguće;
- da se elementi arheološke baštine ne ostavljaju nepokriveni ili nezaštićeni tokom i posle iskopavanja, bez odgovarajućih uslova za njihovo očuvanje, konzervaciju i upravljanje njima;

b) obezbijediti da će iskopavanja i druge potencijalno destruktivne tehnike izvoditi isključivo kvalifikovana, posebno ovlašćena lica;

v) zahtijevati prethodno posebno odobrenje za korišćenje detektora za metal i druge opreme za otkrivanje ili postupka pri arheološkom istraživanju, kad god je ono zakonom neke države predviđeno.

Član 4

Svaka strana potpisnica se obavezuje da će preduzeti mjere fizičke zaštite arheološke baštine, kako bi u skladu sa nametnutim okolnostima obezbijedila:

a) pribavljanje ili zaštitu drugim odgovarajućim sredstvima, od strane vlasti, u onim područjima koje treba da se proglase arheološkim nalazištima;

b) konzervaciju i održavanje arheološke baštine, po mogućnosti, *in situ*;

v) odgovarajuća mjesta za odlaganje arheoloških ostataka koji su izmešteni sa svojih prvobitnih lokacija.

Integralna zaštita arheološke baštine

Član 5

Svaka strana potpisnica se obavezuje:

a) da će se truditi da izmiri i uskladi potrebe arheologije i razvojnih planova, tako što će stvoriti uslove da arheolozi učestvuju u:

politikama planiranja koje su osmišljene tako da obezbijede stvaranje uravnoteženih strategija zaštite, konzervacije i unapređivanja prostora od interesa za arheologiju;

b) različitim fazama izrade razvojnih planova;

v) da će obezbediti redovne konsultacije između arheologa, urbanista i stručnjaka za prostorno planiranje, kako bi omogućili:

g) izmjenu razvojnih planova koji bi mogli nepovoljno da utiču na arheološku baštinu;

d) obezbjeđivanje dovoljno vremena i sredstava potrebnih za odgovarajuće naučno istraživanje lokaliteta, kao i objavljivanje otkrića;

đ) da će obezbijediti da će se pri izradi studija o uticaju na životnu sredinu i donošenju odluka koje iz njih proizilaze u potpunosti voditi računa o arheološkim nalazištima i njihovom okruženju;

e) da će se u slučaju otkrivanja elemenata arheološke baštine u toku radova bilo koje vrste, tamo gdje je to izvodljivo, predvideti uslovi za njihovu konzervaciju *in situ*;

ž) da će obezbijediti da otvaranje arheoloških nalazišta za javnost, a naročito podizanje građevina neophodnih za prijem većeg broja posetilaca, neće negativno uticati na arheološki i naučni karakter takvih nalazišta i njihove okoline.

Finansiranje arheoloških istraživanja i konzervacije

Član 6

Svaka strana potpisnica obavezuje se:

a) da će, u izradi plana regionalnog, državnog budžeta i budžeta lokalne samouprave, predvidjeti sredstva finansijske pomoći za arheološka istraživanja, u skladu s njihovim nadležnostima i u skladu sa zakonom;

b) da će povećati materijalna sredstva za zaštitna istraživanja:

a. preduzimanjem odgovarajućih mjera koje treba da obezbijede da je u većim javnim ili privatnim razvojnim planovima predviđeno pokrivanje, iz javnog ili privatnog sektora, kompletnih troškova svih neophodnih arheoloških radova;

b. predviđajući u budžetu, po istom osnovu kao i studije o uticaju na životnu sredinu neophodnih zbog uređenja okoline i prostornog planiranja, studije i preliminarna arheološka ispitivanja, prospekcije, naučne izvještaje, kao i potpuno objavljivanje i obradu nalaza.

Prikupljanje i širenje naučnih informacija

Član 7

U cilju olakšavanja proučavanja i širenja saznanja o arheološkim otkrićima, svaka strana potpisnica se obavezuje da će:

a) sačiniti ili obnoviti preglede, inventare i mape arheoloških nalazišta u oblastima koje su u njenoj nadležnosti;

b) preduzeti sve praktične mjere da, po obavljanju arheoloških radova, obezbijedi izradu nacrtu naučnog izveštaja koji prethodi publikovanju sveobuhvatnih specijalističkih studija.

Član 8

Svaka strana potpisnica se obavezuje da će:

a) omogućiti razmjenu elemenata arheološke baštine u stručne i naučne svrhe na nacionalnom i međunarodnom nivou, preduzimajući, istovremeno, odgovarajuće mjere kojima će obezbijediti da takav promet ni na koji način ne dovede u pitanje kulturnu ili naučnu vrijednost tih elemenata;

b) unapređivati razmjenu informacija o arheološkim istraživanjima i iskopavanjima koja su u toku, i davati doprinos organizovanju međunarodnih istraživačkih programa.

Podizanje svijesti u javnosti

Član 9

Svaka strana potpisnica se obavezuje da će:

a) sprovoditi akcije u oblasti obrazovanja, usmjerene ka podizanju i razvijanju svijesti u javnosti o značaju arheološke baštine za razumijevanje prošlosti, kao i o opasnostima koje prijete toj baštini;

b) promovisati dostupnost važnim elementima svoje arheološke baštine, a posebno lokaliteta, i podsticati javno izlaganje adekvatnog izbora arheoloških predmeta.

Sprečavanje ilegalnog prometa elemenata arheološke baštine

Član 10

Svaka strana potpisnica se obavezuje:

a) da će organizovati razmjenu informacija između nadležnih organa vlasti i naučnih institucija o svim otkrivenim ilegalnim iskopavanjima;

b) da će obavijestiti nadležne organe u državi porijekla, koja je potpisnica ove (revidovane) konvencije, o svemu ponuđenom za šta se sumnja da potiče s ilegalnog iskopavanja ili sa zvaničnih iskopavanja, na nezakonit način, i o tome dati neophodne podatke;

v) da će preduzeti neophodne mjere kako muzeji i slične ustanove, čija su pravila prikupljanja pod kontrolom države, ne bi prikupljali elemente arheološke baštine za koje se sumnja da potiču sa nekontrolisanih otkrića ili ilegalnih iskopavanja ili, pak, na nezakonit način sa zvaničnih iskopavanja;

g) kada su u pitanju muzeji i slične ustanove na teritoriji država potpisnica, čija pravila prikupljanja nisu pod državnom kontrolom:

da će im saopštiti tekst ove (revidovane) konvencije;

d) da neće štedjeti truda da obezbijede poštovanje principa od strane muzeja i institucija, utvrđenih u tački v) ovog člana;

đ) da će ograničiti, u najvećoj mogućoj mjeri, putem obrazovanja, informisanja, održavanja budnosti i saradnje, promet elemenata arheološke baštine pribavljenih sa nekontrolisanih otkrića, ilegalnih iskopavanja ili, pak, na nezakonit način sa zvaničnih iskopavanja.

Član 11

Ništa u ovoj (revidovanoj) konvenciji ne treba da utiče na postojeće niti na buduće bilateralne ili multilateralne sporazume između strana potpisnica o ilegalnom prometu elemenata arheološke baštine ili njihovom vraćanju pravim vlasnicima.

Uzajamna tehnička i naučna podrška

Član 12

Strane potpisnice se obavezuju da će:

- a) pružati uzajamnu tehničku i naučnu podršku putem razmjene iskustava i stručnjaka, po pitanjima vezanim za arheološku baštinu;
- b) u okviru odgovarajućih nacionalnih zakona ili obavezujućim međunarodnim sporazumima ohrabrivati razmjenu stručnjaka za očuvanje arheološke baštine, uključujući i stručnjake zadužene za dalju obuku.

Kontrola nad primjenom (revidovane) Konvencije

Član 13

Za potrebe ove (revidovane) konvencije, stručni komitet, postavljen od strane Komiteta ministara Savjeta Evrope u skladu sa članom 17. Statuta Savjeta Evrope, pratiće sprovođenje (revidovane) Konvencije, a posebno će:

- a) periodično izveštavati Komitet ministara Savjeta Evrope o politikama zaštite arheološke baštine u državama potpisnicama ove (revidovane) konvencije, kao i o sprovođenju principa ove (revidovane) konvencije;
- b) predlagati Komitetu ministara Savjeta Evrope mjere u cilju sprovođenja odredaba ove (revidovane) konvencije, uključujući i multilateralne aktivnosti, kao i reviziju, odnosno izmjene i dopune (revidovane) Konvencije i informisanje javnosti o njenim ciljevima;
- v) davati preporuke Komitetu ministara Savjeta Evrope u vezi sa upućivanjem poziva državama koje nisu članice Savjeta Evrope da pristupe ovoj (revidiranoj) konvenciji.

Završne odredbe

Član 14

1. Ova (revidovana) konvencija je otvorena za potpisivanje državama članicama Savjeta Evrope i ostalim državama potpisnicama Evropske konvencije o kulturi. Ona podliježe potvrđivanju,

prihvatanju, ili odobrenju. Instrumenti potvrđivanja, prihvatanja ili odobrenja se deponuju kod generalnog sekretara Savjeta Evrope.

2. Nijedna država potpisnica Evropske konvencije o zaštiti arheološke baštine, potpisane 6. maja 1969. godine u Londonu, ne može da preda svoj instrument potvrđivanja, prihvatanja ili odobrenja, ukoliko nije već otkazala pomenutu Konvenciju, ili je istovremeno otkazuje.

3. Ova (revidovana) konvencija stupa na snagu nakon šest mjeseci od dana kada četiri države, uključujući tri članice Savjeta Evrope, izraze svoj pristanak da budu obavezane ovom Konvencijom (revidovanom), u skladu s odredbama iz prethodnih stavova.

4. Kada, usljed primjene prethodna dva stava, otkazivanje Konvencije od 6. maja 1969. godine ne počne da proizvodi dejstvo istovremeno sa stupanjem na snagu ove (revidovane) konvencije, država ugovornica može, pri deponovanju svog instrumenta potvrđivanja, prihvatanja ili odobravanja, da izjavi da će do stupanja na snagu ove (revidovane) konvencije nastaviti da primenjuje Konvenciju od 6. maja 1969. godine.

5. U odnosu na svaku državu potpisnicu koja naknadno prihvati obaveze koje proističu iz nje, Konvencija stupa na snagu šest meseci od dana deponovanja instrumenta potvrđivanja, prihvatanja ili odobrenja.

Član 15

1. Nakon stupanja na snagu ove (revidovane) konvencije, Komitet ministara Savjeta Evrope može da pozove bilo koju državu koja nije članica Savjeta Evrope i Evropsku ekonomsku zajednicu, da pristupi ovoj (revidovanoj) konvenciji na osnovu odluke većine predviđene članom 20.d Statuta Savjeta Evrope i uz jednoglasnu odluku predstavnika država potpisnica koje učestvuju u radu Komiteta.

2. U odnosu na sve države koje pristupaju ili u odnosu na Evropsku ekonomsku zajednicu, ukoliko pristupi, ova (revidovana) konvencija stupa na snagu po isteku perioda od šest mjeseci od dana deponovanja instrumenta potvrđivanja kod generalnog sekretara Savjeta Evrope.

Član 16

1. Svaka država može u vrijeme potpisivanja Konvencije, odnosno deponovanja svog instrumenta potvrđivanja, prihvatanja ili odobrenja, da odredi teritoriju, odnosno teritorije na kojima će se ova (revidovana) konvencija primjenjivati.

2. Svaka država može u bilo koje vrijeme nakon toga, izjavom upućenom generalnom sekretaru Savjeta Evrope, da proširi primjenu ove (revidovane) konvencije na bilo koju drugu teritoriju navedenu u izjavi. U odnosu na tu teritoriju, ova (revidovana) konvencija stupa na snagu nakon šest meseci od dana kada generalni sekretar primi takvu izjavu.

3. Svaka deklaracija data u skladu sa st. 1. i 2. ovog člana može se, u odnosu na bilo koju teritoriju navedenu u toj deklaraciji, povući službenim obaveštenjem upućenim generalnom sekretaru. Povlačenje stupa na snagu po isteku perioda od šest mjeseci od dana kada generalni sekretar primi takvo obavještenje.

Član 17

1. Svaka strana potpisnica može u bilo koje doba da otkáže ovu (revidovanu) konvenciju službenim obavještenjem upućenim generalnom sekretaru Savjeta Evrope.

2. Takvo otkazivanje stupa na snagu po isteku perioda od šest mjeseci od datuma kada generalni sekretar primi takvo obavještenje.

Član 18

Generalni sekretar Savjeta Evrope će obavijestiti države članice Savjeta Evrope, države potpisnice Evropske konvencije o kulturi, kao i Evropsku ekonomsku zajednicu, i sve države koje su pristupile ili su pozvane da pristupe ovoj (revidovanoj) konvenciji, o:

a) svakom potpisu;

b) deponovanju svakog instrumenta potvrđivanja, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja;

v) svakom datumu stupanja ove (revidovane) konvencije na snagu, u skladu sa čl. 14, 15. i 16;

g) bilo kom drugom aktu, obavještenju ili saopštenju koje se odnosi na ovu (revidovanu) konvenciju.

Potvrđujući ovo, doljepotpisani, koji su za to propisno ovlašćeni, potpisali su ovu (revidovanu) konvenciju.

U La Valeti, 16. januara 1992. godine, na engleskom i francuskom jeziku, gdje su oba teksta jednako autentična, u jednom primjerku koji će biti deponovan u arhiv Savjeta Evrope.

Generalni sekretar Savjeta Evrope će dostaviti ovjerene kopije svim državama članicama Savjeta Evrope, potpisnicama Evropske konvencije o kulturi, i svim državama koje nisu članice Savjeta Evrope ili Evropskoj ekonomskoj zajednici, a pozvane su da pristupe ovoj (revidovanoj) konvenciji.

European Convention on the Protection of the Archaeological Heritage (Revised)*

Valetta, 16.I.1992

Preamble

The member States of the Council of Europe and the other States party to the European Cultural Convention signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members for the purpose, in particular, of safeguarding and realising the ideals and principles which are their common heritage;

Having regard to the European Cultural Convention signed in Paris on 19 December 1954, in particular Articles 1 and 5 thereof;

Having regard to the Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe signed in Granada on 3 October 1985;

Having regard to the European Convention on Offences relating to Cultural Property signed in Delphi on 23 June 1985;

Having regard to the recommendations of the Parliamentary Assembly relating to archaeology and in particular Recommendations 848 (1978), 921 (1981) and 1072 (1988);

Having regard to Recommendation No. R (89) 5 concerning the protection and enhancement of the archaeological heritage in the context of town and country planning operations;

Recalling that the archaeological heritage is essential to a knowledge of the history of mankind;

Acknowledging that the European archaeological heritage, which provides evidence of ancient history, is seriously threatened with deterioration because of the increasing number of major planning schemes, natural risks, clandestine or unscientific excavations and insufficient public awareness;

Affirming that it is important to institute, where they do not yet exist, appropriate administrative and scientific supervision procedures, and that the need to protect the archaeological heritage should be reflected in town and country planning and cultural development policies;

(*) The Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community entered into force on 1 December 2009. As a consequence, as from that date, any reference to the European Economic Community shall be read as the European Union.

Stressing that responsibility for the protection of the archaeological heritage should rest not only with the State directly concerned but with all European countries, the aim being to reduce the risk of deterioration and promote conservation by encouraging exchanges of experts and the comparison of experiences;

Noting the necessity to complete the principles set forth in the European Convention for the Protection of the Archaeological Heritage signed in London on 6 May 1969, as a result of evolution of planning policies in European countries,

Have agreed as follows:

Definition of the archaeological heritage

Article 1

- 1 The aim of this (revised) Convention is to protect the archaeological heritage as a source of the European collective memory and as an instrument for historical and scientific study.
- 2 To this end shall be considered to be elements of the archaeological heritage all remains and objects and any other traces of mankind from past epochs:
  - i the preservation and study of which help to retrace the history of mankind and its relation with the natural environment;
  - ii for which excavations or discoveries and other methods of research into mankind and the related environment are the main sources of information; and
  - iii which are located in any area within the jurisdiction of the Parties.
- 3 The archaeological heritage shall include structures, constructions, groups of buildings, developed sites, moveable objects, monuments of other kinds as well as their context, whether situated on land or under water.

Identification of the heritage and measures for protection

Article 2

Each Party undertakes to institute, by means appropriate to the State in question, a legal system for the protection of the archaeological heritage, making provision for:

- i the maintenance of an inventory of its archaeological heritage and the designation of protected monuments and areas;
- ii the creation of archaeological reserves, even where there are no visible remains on the ground or under water, for the preservation of material evidence to be studied by later generations;
- iii the mandatory reporting to the competent authorities by a finder of the chance discovery of elements of the archaeological heritage and making them available for examination.

Article 3

To preserve the archaeological heritage and guarantee the scientific significance of archaeological research work, each Party undertakes:

- i to apply procedures for the authorisation and supervision of excavation and other archaeological activities in such a way as:
  - a to prevent any illicit excavation or removal of elements of the archaeological heritage;
  - b to ensure that archaeological excavations and prospecting are undertaken in a scientific manner and provided that:
    - non-destructive methods of investigation are applied wherever possible;
    - the elements of the archaeological heritage are not uncovered or left exposed during or after excavation without provision being made for their proper preservation, conservation and management;
- ii to ensure that excavations and other potentially destructive techniques are carried out only by qualified, specially authorised persons;
- iii to subject to specific prior authorisation, whenever foreseen by the domestic law of the State, the use of metal detectors and any other detection equipment or process for archaeological investigation.

Article 4

Each Party undertakes to implement measures for the physical protection of the archaeological heritage, making provision, as circumstances demand:

- i for the acquisition or protection by other appropriate means by the authorities of areas intended to constitute archaeological reserves;
- ii for the conservation and maintenance of the archaeological heritage, preferably *in situ*;
- iii for appropriate storage places for archaeological remains which have been removed from their original location.

Integrated conservation of the archaeological heritage

Article 5

Each Party undertakes:

- i to seek to reconcile and combine the respective requirements of archaeology and development plans by ensuring that archaeologists participate:
  - a in planning policies designed to ensure well-balanced strategies for the protection, conservation and enhancement of sites of archaeological interest;
  - b in the various stages of development schemes;
- ii to ensure that archaeologists, town and regional planners systematically consult one another in order to permit:
  - a the modification of development plans likely to have adverse effects on the archaeological heritage;

- b the allocation of sufficient time and resources for an appropriate scientific study to be made of the site and for its findings to be published;
- iii to ensure that environmental impact assessments and the resulting decisions involve full consideration of archaeological sites and their settings;
- iv to make provision, when elements of the archaeological heritage have been found during development work, for their conservation *in situ* when feasible;
- v to ensure that the opening of archaeological sites to the public, especially any structural arrangements necessary for the reception of large numbers of visitors, does not adversely affect the archaeological and scientific character of such sites and their surroundings.

Financing of archaeological research and conservation

Article 6

Each Party undertakes:

- i to arrange for public financial support for archaeological research from national, regional and local authorities in accordance with their respective competence;
- ii to increase the material resources for rescue archaeology:
  - a by taking suitable measures to ensure that provision is made in major public or private development schemes for covering, from public sector or private sector resources, as appropriate, the total costs of any necessary related archaeological operations;
  - b by making provision in the budget relating to these schemes in the same way as for the impact studies necessitated by environmental and regional planning precautions, for preliminary archaeological study and prospection, for a scientific summary record as well as for the full publication and recording of the findings.

Collection and dissemination of scientific information

Article 7

For the purpose of facilitating the study of, and dissemination of knowledge about, archaeological discoveries, each Party undertakes:

- i to make or bring up to date surveys, inventories and maps of archaeological sites in the areas within its jurisdiction;
- ii to take all practical measures to ensure the drafting, following archaeological operations, of a publishable scientific summary record before the necessary comprehensive publication of specialised studies.

Article 8

Each Party undertakes:

- i to facilitate the national and international exchange of elements of the archaeological heritage for professional scientific purposes while taking appropriate steps to ensure that such circulation in no way prejudices the cultural and scientific value of those elements;

- ii to promote the pooling of information on archaeological research and excavations in progress and to contribute to the organisation of international research programmes.

Promotion of public awareness

Article 9

Each Party undertakes:

- i to conduct educational actions with a view to rousing and developing an awareness in public opinion of the value of the archaeological heritage for understanding the past and of the threats to this heritage;
- ii to promote public access to important elements of its archaeological heritage, especially sites, and encourage the display to the public of suitable selections of archaeological objects.

Prevention of the illicit circulation of elements of the archaeological heritage

Article 10

Each Party undertakes:

- i to arrange for the relevant public authorities and for scientific institutions to pool information on any illicit excavations identified;
- ii to inform the competent authorities in the State of origin which is a Party to this Convention of any offer suspected of coming either from illicit excavations or unlawfully from official excavations, and to provide the necessary details thereof;
- iii to take such steps as are necessary to ensure that museums and similar institutions whose acquisition policy is under State control do not acquire elements of the archaeological heritage suspected of coming from uncontrolled finds or illicit excavations or unlawfully from official excavations;
- iv as regards museums and similar institutions located in the territory of a Party but the acquisition policy of which is not under State control:
  - a to convey to them the text of this (revised) Convention;
  - b to spare no effort to ensure respect by the said museums and institutions for the principles set out in paragraph 3 above;
- v to restrict, as far as possible, by education, information, vigilance and co-operation, the transfer of elements of the archaeological heritage obtained from uncontrolled finds or illicit excavations or unlawfully from official excavations.

Article 11

Nothing in this (revised) Convention shall affect existing or future bilateral or multilateral treaties between Parties, concerning the illicit circulation of elements of the archaeological heritage or their restitution to the rightful owner.

Mutual technical and scientific assistance

Article 12

The Parties undertake:

- i to afford mutual technical and scientific assistance through the pooling of experience and exchanges of experts in matters concerning the archaeological heritage;
- ii to encourage, under the relevant national legislation or international agreements binding them, exchanges of specialists in the preservation of the archaeological heritage, including those responsible for further training.

Control of the application of the (revised) Convention

Article 13

For the purposes of this (revised) Convention, a committee of experts, set up by the Committee of Ministers of the Council of Europe pursuant to Article 17 of the Statute of the Council of Europe, shall monitor the application of the (revised) Convention and in particular:

- i report periodically to the Committee of Ministers of the Council of Europe on the situation of archaeological heritage protection policies in the States Parties to the (revised) Convention and on the implementation of the principles embodied in the (revised) Convention;
- ii propose measures to the Committee of Ministers of the Council of Europe for the implementation of the (revised) Convention's provisions, including multilateral activities, revision or amendment of the (revised) Convention and informing public opinion about the purpose of the (revised) Convention;
- iii make recommendations to the Committee of Ministers of the Council of Europe regarding invitations to States which are not members of the Council of Europe to accede to this (revised) Convention.

Final clauses

Article 14

- 1 This (revised) Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe and the other States party to the European Cultural Convention.

It is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

- 2 No State party to the European Convention on the Protection of the Archaeological Heritage, signed in London on 6 May 1969, may deposit its instrument of ratification, acceptance or approval unless it has already denounced the said Convention or denounces it simultaneously.
- 3 This (revised) Convention shall enter into force six months after the date on which four States, including at least three member States of the Council of Europe, have expressed their consent to be bound by the (revised) Convention in accordance with the provisions of the preceding paragraphs.

- 4 Whenever, in application of the preceding two paragraphs, the denunciation of the Convention of 6 May 1969 would not become effective simultaneously with the entry into force of this (revised) Convention, a Contracting State may, when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, declare that it will continue to apply the Convention of 6 May 1969 until the entry into force of this (revised) Convention.
- 5 In respect of any signatory State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the (revised) Convention shall enter into force six months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 15

- 1 After the entry into force of this (revised) Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite any other State not a member of the Council and the European Economic Community, to accede to this (revised) Convention by a decision taken by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe and by the unanimous vote of the representatives of the Contracting States entitled to sit on the Committee.
- 2 In respect of any acceding State or, should it accede, the European Economic Community, the (revised) Convention shall enter into force six months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 16

- 1 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this (revised) Convention shall apply.
- 2 Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this (revised) Convention to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the (revised) Convention shall enter into force six months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.
- 3 Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective six months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 17

- 1 Any Party may at any time denounce this (revised) Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 Such denunciation shall become effective six months following the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 18

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, the other States party to the European Cultural Convention and any State or the European Economic Community which has acceded or has been invited to accede to this (revised) Convention of:

- i any signature;
- ii the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;

- iii any date of entry into force of this (revised) Convention in accordance with Articles 14, 15 and 16;
- iv any other act, notification or communication relating to this (revised) Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this revised Convention.

Done at Valletta, this 16th day of January 1992, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the other States party to the European Cultural Convention, and to any non-member State or the European Economic Community invited to accede to this (revised) Convention.